
Fikret Yılmaz, *Erdem Epistemolojisi Üzerine* (Ankara: İksad Yayınevi, 2024), 142 s.

 ALİ YILMAZ ^a

1. Eserin Künyesi ve Amacı (ss. 1–18)

Fikret Yılmaz'ın kaleme aldığı *Erdem Epistemolojisi Üzerine* adlı çalışma çağdaş epistemoloji tartışmalarını merkeze alan ve özellikle erdem epistemolojisi çerçevesinde bilgi kavramını yeniden değerlendiren kapsamlı bir akademik çalışmadır. Eser, bilgi teorisinin klasik formülasyonlarını yalnızca tarihsel bir arka plan olarak sunmakla kalmamakta; aynı zamanda bu teorilerin günümüzde karşılaştığı teorik sorunları eleştirel bir bakışla analiz etmektedir.

Giriş bölümünde (s. 5-12) epistemolojinin temel sorusu olan “Bilgi nedir?” sorusu tarihsel bağlamı içerisinde ele alınmaktadır. Platon’dan itibaren geliştirilen bilgi anlayışının modern dönemde “gerekçelendirilmiş doğru inanç” formülüyle sistematikleştiği; ancak Gettier örnekleriyle birlikte bu modelin ciddi biçimde sarsıldığı vurgulanmaktadır. Yazar, bu kriz ortamının yeni epistemolojik açılımlara zemin hazırladığını ve erdem epistemolojisinin bu bağlamda ortaya çıktığını ileri sürmektedir.

Bu bölümde eserin temel tezi açık biçimde ortaya konmaktadır: Bilgi, yalnızca doğru inanç ve gerekçelendirme ilişkisine indirgenemez; bilgi aynı zamanda öznenin entelektüel karakterinin bir başarisıdır.

2. Klasik Epistemolojiye Eleştirel Yaklaşım (ss. 19–96)

Eserin ilk ana bölümü, klasik bilgi teorisinin sistematik bir çözümlenmesini sunmaktadır. Özellikle gerekçelendirme kavramı üzerinde yoğunlaşmakta; içselcilik ve dışsalcilik tartışmaları ayrıntılı

^a Atatürk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü
aliyyil@hotmail.com

biçimde ele alınmaktadır. Gettier problemi, bu bölümün merkezî tartışma eksenini oluşturmaktadır. Yazar, Gettier örneklerinin yalnızca teknik bir sorun değil; bilginin tanımıyla ilgili daha derin bir normatif krize işaret ettiğini savunmaktadır. Şans unsurunun bilgiyle bağdaşmazlığı, epistemik güvenilirlik meselesi ve gerekçelendirme zincirinin döngüsellığı gibi meseleler ayrıntılı biçimde analiz edilmektedir.

Bu bölümün önemli bir katkısı, reliabilist yaklaşımların güçlü ve zayıf yönlerini dengeli biçimde değerlendirmesidir. Yazar, reliabilizmin bilgi üretim sürecini açıklamada önemli bir adım olduğunu kabul etmekle birlikte, öznenin entelektüel karakterini yeterince hesaba katmadığını ileri sürmektedir.

3. Erdem Epistemolojisinin Kuramsal Çerçevesi (ss. 97–178)

Bu bölüm eserin teorik omurgasını oluşturmaktadır. Erdem epistemolojisi iki ana yaklaşım çerçevesinde incelenmektedir:

- Güvenilirci Erdem Epistemolojisi
- Sorumlulukçu (Responsibilist) Erdem Epistemolojisi

Ernest Sosa'nın performans epistemolojisi, bilginin "başarı" kavramı üzerinden açıklanması bakımından ayrıntılı biçimde incelenmektedir. Sosa'nın "apt belief" kavramı, epistemik başarı ile doğruluk arasındaki ilişkiyi yeniden tanımlamaktadır.

Linda Zagzebski'nin yaklaşımı ise entelektüel erdemleri ahlâkî erdemlerle analogik bir çerçevede ele almaktadır. Yazar, bu yaklaşımın epistemolojiyi normatif bir karakter teorisine yaklaştırdığını vurgulamaktadır.

John Greco'nun başarı temelli bilgi anlayışı ise epistemik sorumluluk ve bilişsel yetkinlik kavramlarını merkeze almaktadır.

Bu bölümde yapılan karşılaştırmalı analiz, eserin akademik değerini artırmaktadır. Yazar, teorileri yalnızca aktarmamakta; aynı zamanda eleştirel bir sentez denemesi yapmaktadır.

4. Entelektüel Erdemler ve Epistemik Öznenin İnşası (ss. 179–248)

Bu bölümde entelektüel erdemler ayrıntılı biçimde ele

alınmaktadır. Açık fikirlilik, entelektüel cesaret, entelektüel tevazu ve dikkat gibi erdemler yalnızca bireysel nitelikler olarak değil; bilgi üretim süreçlerinin temel bileşenleri olarak analiz edilmektedir.

Yazar, epistemik öznenin edilgin bir bilgi alıcısı olmadığını; aktif, sorumlu ve karakter sahibi bir fail olduğunu savunmaktadır. Bu yaklaşım, epistemolojiyi soyut bir mantıksal disiplin olmaktan çıkarak insanî bir pratik alanı hâline getirmektedir.

Bu bölüm aynı zamanda epistemik sorumluluk kavramını toplumsal bağlamda tartışmaktadır. Akademik kurumlar, eğitim sistemi ve kamusal tartışma kültürü bağlamında entelektüel erdemlerin rolü vurgulanmaktadır.

5. Eleştiriler ve Tartışmalar (ss. 249–318)

Yazar, erdem epistemolojisine yöneltilen başlıca eleştirileri sistematik biçimde ele almaktadır:

- Ölçülebilirlik problemi
- Öznellik riski
- Şans probleminin tam olarak çözülüp çözülmediği

Bu bölüm eserin akademik ciddiyetini göstermesi bakımından önemlidir. Yazar, savunduğu teoriyi eleştirilere açık biçimde tartışmakta ve güçlü karşı argümanlar geliştirmektedir.

6. Metodoloji ve Yöntem Analizi

Eser analitik felsefe geleneği içerisinde konumlanmaktadır. Kavramsal çözümleme, argüman analizi ve karşılaştırmalı literatür incelemesi temel yöntemlerdir. Anglo-Sakson epistemoloji literatürü yoğun biçimde kullanılmıştır.

Metodolojik olarak eser şu özellikleri taşımaktadır:

- Kavramsal netlik
- Sistemik bölümlendirme
- Argümantatif bütünlük
- Literatür hâkimiyeti

7. Akademik Katkı ve Literatürdeki Yeri

Türkçe literatürde erdem epistemolojisi üzerine yapılan

çalışmalar sınırlıdır. Bu eser, yalnızca teoriyi tanıtmakla kalmayıp özgün bir değerlendirme sunduğu için önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Eser, epistemolojinin ahlâkî boyutunu yeniden görünür kılmakta ve bilgi tartışmalarını normatif bir zemine taşımaktadır. Bu yönüyle disiplinlerarası çalışmalara da zemin hazırlamaktadır.

Genel Değerlendirme ve Sonuç (ss. 319–360)

Erdem Epistemolojisi Üzerine, bilgi kavramını salt doğruluk ve gerekçelendirme ilişkisine indirgemeyen; onu entelektüel karakterle ilişkilendiren güçlü bir teorik çerçeve sunmaktadır.

Eser hem teorik derinliği hem de sistematik yapısı bakımından lisansüstü düzeyde önemli bir başvuru kaynağıdır. Erdem epistemolojisini yalnızca alternatif bir teori olarak değil, epistemolojinin normatif boyutunu yeniden kuran bir paradigma olarak ele almaktadır.

Sonuç olarak kitap, çağdaş epistemoloji tartışmalarına Türk akademisi bağlamında ciddi ve kalıcı bir katkı sunmaktadır.